

Stručni rad

DOBRI ČITAČI U OSNOVNOJ ŠKOLI

Karmen Porenta

O.Š. Karla Destovnika- Kajuha, Jakčeva ulica 42, Ljubljana.

Sažetak

Čitanje je temeljna intelektualna vještina nužna za uspješno djelovanje u suvremenom svijetu i koja utječe na naš svestrani razvoj. Pospješuje jezični i intelektualni razvoj, razvoj mašte i obogaćuje emocionalni život, obogaćuje rječnik, proširuje vidike u raznim područjima znanja. Dobar čitatelj zna da je znanje najveće bogastvo. Dobri čitatelji su oni čitatelji koji promišljaju o pročitanome, upijaju riječi, analiziraju ih, učine riječi i tekst smislenima, odnosno imaju moć razumijevanja teksta. Motivacija, znatiželja i radost čitanja su snažni poticaji koji obećavaju buduće ljubitelje knjige i čitanja. Čitanje je kompleksan analitičko-sintetički postupak, misaoni proces koji istovremeno objedinjuje više faza koje dovode učenika do pravilnog svladavanja tehnike čitanja i osposobljavanja za razumijevanje pročitanog.

Ključne riječi: čitanje, svrha čitanja, riječ, razumijevanje, fleksibilno čitanje, dobri čitatelji

1.Uvod

Čitanje i pisanje jedne su od najvažnijih odrednica obrazovanja koje otvaraju mnoge mogućnosti djetetu. Knjiga je glavni izvor znanja. Čitanje djeci mijenja pogled na svijet, bogati njihov rječnik, razvija maštu i može biti dobar poticaj učenju. Zbog toga je potrebno djecu poticati da čitaju od najmlađe dobi.

Dijete je okruženo glasovima i riječima od samog rođenja. Čitanje djetetu donosi brojne dobrobiti poput širenja vokabulara, razvoja pažnje i koncentracije, razvoja vještine slušanja, razumijevanja strukture priče i slično. Važni su roditelji, odgojitelji i učitelji čija je zadaća poticanje i rad na razvoju čitanja. Postoje brojne metode, strategije i aktivnosti koje mogu koristiti ne samo učitelji, već i roditelji kod kuće kako bi djecu motivirali i potaknuli na čitanje. Na taj način učenici mogu postati dobri čitači.

Mnoga djeca prosječnih sposobnosti nauče čitati prije škole. Velika je vjerojatnost da će djeca koja su napredni čitači ubuduće biti izrazito dobri učenici i dobri čitači. Vješt čitač je onaj tko lako i brzo čita ono što prepoznaje otprije kao jezičnu i pravopisnu cjelinu. Ako pak naiđe na nove i nepoznate cjeline, on ih brzo slovno-glasovno analizira. Vrlo važno je da dijete od najranije dobi ima nekoga tko će mu čitati. Tako se razvija ljubav prema čitanju. Učenje čitanja nije nimalo jednostavan proces, iako je najvažniji zadatak malih školaraca. Takvo učenje podrazumijeva odvijanje vrlo složenih psihofizioloških procesa koji uključuju različite vještine i sposobnosti. Za uspješno usvajanje čitanja potrebno je imati usvojene određene predvještine (uredan jezično-govorni razvoj, razvijena fonološka svjesnost, razvijena fina motorika/grafomotorika, uredna koordinacija oko-ruka, razvijena orijentacija na papiru – vidna percepcija te svjesnost o tisku).

2.Što rade dobri čitatelji:

- dobri čitatelji aktivno razmišljaju dok čitaju, su aktivni čitatelji,
- jasno su svjesni svrhe svog čitanja,
- čitaju fleksibilno,
- koriste prethodno znanje,
- stalno procjenjuju jesu li tekst i njihovo čitanje u skladu s njihovim ciljem,
- prije čitanja gledaju i percipiraju strukturu teksta,
- tijekom čitanja predviđaju što će uslijediti,
- čitaju i selektivno,
- stalno odlučuju o vlastitom čitanju,
- svjesno grade, ispravljaju i propituju značenje koje stvaraju čitajući,
- razmišljaju o piscu tekstova,
- procjenjuju kvalitetnu vrijednost teksta i različito reagiraju na tekst,
- prate svoje razumijevanje teksta i po potrebi prilagođavaju svoje čitanje,
- različite vrste tekstova čitaju na različite načine,
- pokušavaju odrediti značenje nepoznatih riječi i pojmova,
- uspoređuju i integriraju tekst sa svojim dosadašnjim znanjem kojim se stalno služe,

- vješti čitatelji primjećuju svaku riječ u rečenici i svjesni su kako jedna riječ može promijeniti značenje rečenice, čak cijelog odlomka,
- vješti čitatelji oslanjaju se na ranije stečeno znanje i iskustvo kako bi im pomoglo u boljem razumijevanju teksta,
- vješti čitatelji su u stanju i čitati između redaka i donositi vlastite zaključke o skrivenim značenjima u tekstu, primjerice zašto se neki događaju razvijaju na način koji se razvijaju, zašto se likovi ponašaju na određeni način, što likovi misle i što bi se moglo dalje dogoditi.

Preciznije, čitanje se može definirati kao proces od 7 koraka:

- čitatelj vizualne podatke prvo percipira očima, odnosno vidi slova;
- nastavlja prepoznavati slova i riječi;
- razumije i povezuje pojedine riječi sa sadržajem cijelog teksta;
- što je pročitao povezuje sa znanjem koje je imao prije čitanja.
- učinkovito pohranjuje informacije u memoriju, iz koje ih se također može po potrebi pozvati;
- čita fleksibilno;
- posljednji korak u čitanju je učinkovito korištenje stečenih informacija u drugim kontekstima.

3.Dobar čitatelj zna da čitanje čini boljom osobu

U jednom istraživanju Univerziteta Emory iz 2013. godine, uspoređivan je rad mozga dvije skupine ljudi; jedni su prije eksperimenta čitali neku knjigu, dok ljudi iz druge skupine nisu. Skeniranjem mozga stručnjaci su utvrdili da je čitanje knjiga probudilo osjećaje brige i empatije prema drugima, što se nije dogodilo kod ispitanika koji nisu čitali. Osim toga, tim newyorških psihologa došao je do zaključka da čitanje književnih fantazija budi sposobnost detekcije i razumijevanja emocija drugih ljudi.

Čitanje tako potiče razmišljanje. To održava mozak aktivnim i održava njegovu snagu. Kao i svaki drugi mišić u tijelu, mozak zahtijeva vježbu kako bi ostao jak i zdrav. Čitanje donosi znanje, puni glavu novim informacijama za koje nikad ne znamo kada će nam dobro doći. Što više čitamo, to više riječi upoznajemo i sve ih više počinjemo koristiti u svakodnevnom govoru i pisanju, stoga čitanje također poboljšava pamćenje i jača sposobnost analitičkog mišljenja. Čitanja doprinosi snalaženju u svijetu te potiče i omogućuje razvoj cjelovite osobe. Kada imamo više informacija, naše odluke su jače i stabilnije, tako da možemo pridonijeti našem boljem životu i životima ljudi oko nas.

4.Školska knjižnica je izvor informacija znanja

Školska knjižnica je izvor informacija znanja, te u neku ruku nadopuna nastavnih sadržaja i izvannastavnih aktivnosti škole. Ona predstavlja mjesto gdje učenici mogu provoditi svoje slobodno vrijeme, mjesto gdje se učenici mogu okupiti, ali je i edukativno mjesto koje pruža informacije i spoznaje koje doprinose uspješnom sudjelovanju u današnjem društvu koje je zasnovano na informacijama i znanju. Školska knjižnica pridonosi razvitku kreativnog mišljenja učenika, te potiče i pomaže ostvariti ljubav prema knjigama i čitanju [6]. Učenicima treba pokazati da su knjige predmet opuštanja, da su zanimljive, odlično sredstvo za razbijanje dosade i zaboravljanje na probleme. Uz knjige i čitanje može se saznati i naučiti mnogo novih i zanimljivih informacija, upoznati nove pustolovine, suosjećati s junacima iz djela i s njima se poistovjetiti [5].

4.Zaključak

Čitanje pozitivno utječe na govorno i pisano izražavanje, bogaćenje rječnika, razvijanje koncentracije, pamćenja, logičkog zaključivanja, kritičkog mišljenja. Razumijevanje teksta je cilj čitanja. Ako čitatelj može pročitati riječi, ali ne razumije njezino značenje ili ne može povezati s prethodno pročitanim, on, zapravo, ne čita onako kako bi trebao. Naravno, takvo znanje se gradi vježbanjem. Od velike pomoći su nastavnici koji djeci pomažu razvijati vještine razumijevanja teksta.

Čitanjem se razvijaju sposobnosti sporazumijevanja u novim situacijama, sposobnosti korištenja novih suvremenih tehnologija, spoznavanja i razumijevanja prirodnog i društvenog aspekta naše svakodnevnice.

Dobri čitatelji su oni koji pomažu svijetu. Podižu razinu svijesti. Uz njih se čovjek razvija i postaje misleća osoba. U 16. stoljeću slavni filozof René Descartes izrekao je poznati iskaz: „Mislim, dakle postojim“.

5.Literatura

- [1.]7 stvari koje vješti čitatelji rade za bolje razumijevanje teksta.
<https://citajsvojojbebi.hr/razumijevanje-teksta-vjesti-citatelji-savjeti/>
- [2.]10 znanstvenih činjenica o dobrobiti čitanja. (14. 7. 2021).
<https://gkr.hr/magazin/forancija/10-znanstvenih-cinjenica-o-dobrobiti-citanja--a-2450>
- [3.]Stanić, V. Važnost čitanja djeci i za djecu predškolske i rane školske dobi. (2021). Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
- [4.]Vladušić, B., Zokić, T. Početno čitanje i pisanje. (15. 6. 2022).
<https://www.skole.hr/kontakti/pisite-nam/>
- [5.]Zavec, M. (2020). Čitanje je zakon. Pribavljeno 15.4.2021. sa
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=343702
- [6.]Nađ Olajoš (2011)., Kriza čitanja u suvremenoj razrednoj nastavi. Pribavljeno 27.4.2021. sa <https://hrcak.srce.hr/106249>